

PEDAGOGIK MAHORAT

G.A. Alimjanova

Toshkent farmatsevtika instituti farmakologiya va klinik farmatsiya kafedrası katta o'qituvchisi

F.Z. Alimova

Tibbiyot xodimlarini kasbiy malakasini rivojlantirish markazi katta o'qituvchisi

N.V. Shiltsova

Toshkent Farmatsevtika instituti farmakologiya va klinik farmatsiya kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik mahorat tushunchasi, uning mazmun-mohiyati, o'qituvchilik faoliyatidagi o'rni hamda uni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari yoritilgan. Pedagogik mahorat – bu nafaqat bilim va ko'nikmalar majmui, balki didaktik, psixologik va kommunikativ kompetensiyalar uyg'unligidir. Maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik mahoratni rivojlantirish metodlari, shuningdek, o'qituvchining shaxsiy va kasbiy sifatlarining ta'lim sifati va samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi. Mazkur tadqiqot natijalari pedagog kadrlar tayyorlash jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, o'qituvchilik faoliyati, kasbiy kompetensiya, ta'lim sifati, didaktik yondashuv, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik tayyorgarlik, zamonaviy ta'lim metodlari, shaxsiy rivojlanish, pedagog kadrlar tayyorlash.

Kirish.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'qituvchidan nafaqat o'z fanini chuqur bilishni, balki pedagogik mahoratga ega bo'lishni ham talab qiladi. Pedagogik mahorat — bu o'qituvchining o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish jarayonida samarali metodlardan foydalanishi, ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi va ta'limning sifatini oshirishdagi eng muhim omillardan biridir. Hozirgi kunda ta'limda yuz berayotgan islohotlar, yangi texnologiyalarning joriy etilishi o'qituvchining pedagogik mahoratini doimiy ravishda takomillashtirib borishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, didaktik yondashuv, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik bilim va kasbiy

kompetensiyalar uyg'unligi pedagog faoliyatining samaradorligini belgilaydi. Ushbu maqolada pedagogik mahoratning nazariy asoslari, uni shakllantirish yo'llari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Maqsad – o'qituvchilarning kasbiy salohiyatini oshirish orqali ta'lim sifatini yanada yaxshilashga ko'maklashishdir.

Asosiy qism.

Pedagogik mahorat — bu o'qituvchining kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirishda zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy fazilatlar majmuidir. Bu tushuncha nafaqat o'qituvchining bilim darajasini, balki uning o'quvchilar bilan muloqot qilishi, ta'lim jarayonini boshqarishi, individual yondashuvi, shuningdek, psixologik va didaktik yondashuvlaridan foydalanish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Bugungi kunda ta'lim tizimida sodir bo'layotgan tub o'zgarishlar, yangi texnologiyalarning joriy etilishi, interfaol metodlardan foydalanish zarurati pedagogik mahoratni yanada muhimlashtirmoqda.

Pedagogik mahoratning asosiy tarkibiy qismlariga quyidagilar kiradi:

1. Kasbiy bilim va ko'nikmalar – o'qituvchi o'z faniga doir chuqur bilimga ega bo'lishi, bu bilimlarni o'quvchilarga yetkazishda samarali metodlardan foydalanishi zarur. Didaktik materiallarni to'g'ri tanlash, dars rejasini tuzish, ta'lim vositalaridan unumli foydalanish pedagogik mahoratning muhim omillaridir.
2. Psixologik tayyorgarlik – har bir o'quvchining individual psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda yondashish, motivatsiyani oshirish, dars jarayonida ijobiy muhit yaratish o'qituvchidan chuqur psixologik bilimlarni talab etadi. Bu pedagogik jarayonning muvaffaqiyatli kechishini ta'minlaydi.
3. Kommunikativ ko'nikmalar – o'qituvchining o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot qilish qobiliyati pedagogik mahoratning ajralmas qismidir. Muloqot jarayonida ishonch uyg'otish, ijobiy munosabat o'rnatish, fikrni aniq va ravon yetkazish muhim ahamiyatga ega.
4. Innovatsion yondashuv – zamonaviy o'qituvchi doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, yangiliklarni o'rganishi, ilg'or tajribalarni amaliyotga joriy etishi kerak. Kompyuter texnologiyalari, interaktiv usullar, masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish bugungi kunda pedagogik mahoratning zamonaviy talablari sirasiga kiradi.

5. Tarbiyaviy salohiyat – pedagog faqat bilim emas, balki tarbiya ham beruvchi shaxsdir. U o‘quvchilarga ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni singdirishi, ularning dunyoqarashi va shaxsiy kamolotiga hissa qo‘shishi zarur.

O‘qituvchining shaxsiy fazilatlari ham pedagogik mahoratni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tashabbuskorlik, sabr-toqat, samimiylilik, intizom, mas’uliyat, o‘ziga va boshqalarga nisbatan talabchanlik kabi sifatlar muvaffaqiyatli pedagog faoliyatining negizini tashkil etadi. Shu bilan birga, pedagogik kuzatuvchanlik, refleksiya qilish qobiliyati, o‘z faoliyatini tahlil qilib, xatolardan saboq chiqarish, doimiy rivojlanishga intilish pedagogik mahoratni chuqurlashtiradi. Bugungi kunda pedagogik kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimida ham pedagogik mahoratni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Malaka oshirish kurslari, treninglar, seminar va vebinarlar orqali o‘qituvchilar o‘z bilim va ko‘nikmalarini yangilab borishlari, tajriba almashishlari uchun imkoniyatlar yaratilmoqda. Bu esa nafaqat o‘qituvchining o‘z ustida ishlashiga, balki ta’lim sifatining oshishiga ham xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahorat o‘qituvchilik kasbining yuragi hisoblanadi. Ustozlik burchini chin dildan ado etish, ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarda ilmga qiziqish uyg‘otish va ularga hayotda to‘g‘ri yo‘l ko‘rsatish aynan pedagogik mahorat orqali amalga oshadi. Shu bois, har bir o‘qituvchi o‘zining pedagogik mahoratini muntazam rivojlantirib borishga intilishi zarurdir.

Xulosa:

Pedagogik mahorat – bu o‘qituvchilik kasbining asosi, ta’lim-tarbiya jarayonining muvaffaqiyati esa bevosita pedagogning bilimdonligi, kasbiy tayyorgarligi, psixologik yondashuvi va shaxsiy fazilatlariga bog‘liqdir. Ushbu maqolada tahlil qilinganidek, pedagogik mahorat o‘z ichiga kasbiy kompetensiyalar, kommunikativ ko‘nikmalar, psixologik tayyorgarlik, innovatsion yondashuv va tarbiyaviy salohiyat kabi muhim tarkibiy qismlarni oladi. Ular uyg‘unlashgan holda o‘qituvchining har bir darsni samarali tashkil etishi, o‘quvchilar bilan mustahkam aloqa o‘rnatishi va zamon talablariga javob beradigan ta’limni shakllantirishida muhim rol o‘ynaydi. Shuningdek, pedagogik mahorat nafaqat bilim berish, balki har bir o‘quvchining ichki dunyosiga kirib borish, ularning shaxsiy va intellektual rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatish vositasi hisoblanadi. Bu esa pedagogdan doimiy izlanishni, o‘z ustida ishlashni, yangiliklarga ochiq bo‘lishni talab etadi. Zamonaviy o‘qituvchi o‘z faoliyatini doimiy ravishda tahlil qilib, yangi metod va texnologiyalarni joriy etishga intilishi zarur. Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahoratni rivojlantirish — bu har bir o‘qituvchining ustuvor vazifasi bo‘lishi kerak. Zero, ta’lim sifatini

oshirish, barkamol avlodni tarbiyalash va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shishda o'qituvchining kasbiy yetukligi va pedagogik mahorati muhim omildir. Shu bois, pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchilarni tayyorlash, ularning kasbiy malakasini doimiy ravishda oshirib borish, ularga zaruriy metodik va psixologik ko'mak ko'rsatish ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri sanaladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jo'rayev, N. (2020). Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent: «Fan va texnologiya» nashriyoti.
2. Azizxo'jaeva, N.N. (2018). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU.
3. Hasanboyeva, O.M. (2021). Kasbiy pedagogik tayyorgarlik. Samarqand: «Zarafshon».
4. Shodmonqulova, G'. (2019). Innovatsion ta'lim texnologiyalari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
5. Abdullayeva, N. (2022). Zamonaviy ta'limda o'qituvchining roli va pedagogik kompetensiyalar. Toshkent: Ilm ziyo.
6. Shalva Amonashvili. (2015). Pedagogical Process as Education Creation. Moscow: Education Publishing.
7. Hattie, J. (2009). Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. London: Routledge.
8. Freire, P. (2000). Pedagogy of the Oppressed. New York: Continuum.
9. Richards, J.C., & Lockhart, C. (2007). Reflective Teaching in Second language Classrooms. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Brown, H.D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching (5th ed.). New York: Pearson Education.